

žmogus pasijus bestovįs pradžioj tos kultūros gyvenimo“.

Šie Vydūno žodžiai skamba daug tikroviškiau negu gąsdinimai pasaulio pabaiga. Kūrybos žengimas nesustos, bet žmonės savo neatsakingu ir egoistišku gyvenimu sukels pokyčius, ir ne tik klimato. „Tautos Gyvata“, nors ir ne moderniais laikais rašyta, mūsų dienomis galėtų ir turėtų būti tikra pagalba ir problemoms suprasti, ir jų sprendimui teisingesnę ir esmingesnę kryptį atrasti. Žinoma, tai nebūtų ekonominiai ar politiniai sprendimai. Tik sugrįžimas prie dvasinių vertybių galėtų pakeisti tautų, valstybių ir žmonijos gyvenimą. Bet keistis turi pats žmogus. **„Todėl sielos kultūra kiekvienoj tautoj turėtų būti svarbiausias dalykas. Ji yra iš tikrųjų ta šventykla, iš kurios pareina visas tautos labas. Šitą šventyklą kurti yra kiekvieno žmogaus uždavinys. Savo sieloj jis deda jai pagrindą. O ne vien sau, bet visai tautai. Čia kiekvienas savo tautai stato Dievnamį, iš kurio spindi nuolatinis palaiminimas jai ir žmonijai“.**

„Tautos Gyvata“ – knyga sielos kultūrai gaivinti.

„Atjaust atsakomybę prieš kūrybos žengimą pridera kiekvienam žmogui“

– šiais žodžiais Vydūnas kreipiasi į skaitytoją, atvertusį jo „Tautos Gyvatą“, išleistą 1920 metais Lietuvai, po šimtmečių priespaudos vėl tvirtinusiai savo valstybingumą. Dabar, po devynių dešimtmečių, Vydūno draugija vėl pateikia šią knygą su viltimi, kad ji gaivins blėstančią tautos dvasią ir paskatins Lietuvą tapti „pasaulyje viena aiškiausių žmoniškumo reiškėjų“. Sąjūdžio ir nepriklausomybės atkūrimo metais Lietuva jau parodė, kad gali šią Vydūno viltį pateisinti.

Tautos gyvenimu ir jos likimu Vydūnas rūpinosi ne iš sentimentalaus patriotizmo, bet gilaus ir plataus žmogaus bei tautos uždavinio žmonijos raidoje supratimo, ir išsako jį paprastais aiškiais žodžiais: „Žmogus yra tautos dalelė, kuria ji gyvena ir apsisako. Tauta yra žmonijos šaka... Pagaliau yra žmonija pati visumos dalis ir narys. Ir kūrybos žengimas naudojasi ja kaip visomis savo priemonėmis savo turiniui ir savo vertybei atskleisti. Ir pasidaro iš to žmogui, tautai ir žmonijai uždavinys. Reikalauja tasai **pasišvęsti su aiškiu nusimanymu kūrybos darbui, savo amžių ir savo galias jam skirti“.** Ir šie žodžiai nebuvo tik išprotauti, jis taip regėjo gyvenimo tiesą savo sąmonės šviesoje. Ne tik regėjo, bet ir gyveno

ta tiesa nuo pat jaunystės, kai suvokė savo pašaukimą: *“Aš pasirinkau uždavinį nešti į savo tautiečių širdis visa tai, kas **žadinti galėtų aukščiausias ir prakilniausias žmogaus jėgas**. Vien turiu tai akyse, kad mūsų tautiečiai žmoniškume tarptų ir stiprėtų”*. Ir šį uždavinį Vydūnas atkakliai vykdė visą savo gyvenimą, žadindamas tautos dvasią visais jam prieinamais būdais –žodžiu, raštu, daina ir savo tauraus asmens pavyzdžiu. Nuosekli jo tarnystė tautai buvo sąlygota ne tik ir ne tiek savo uždavinio supratimo, kiek jo *gyvosios tikybos*, kuri buvo viso jo veikimo ir kūrybos versmė.

Tikyba Vydūnui buvo ypatingai svarbi. Įvairios religijos Vydūnui tėra tikybos aiškinimo mokslai, o tikyba yra giliausia vidinė patirtis, galima tik išugdžius širdies galią, Vydūno vadinamą tikėjimu. *„Žmogaus susitikimas su pačiu esties svarbumu ir jos vertybe, su pačia Aukštybe, su Dievu, yra **tikyba**. Iš jos pareina žmogui visa galia, kuri jį aukština. Ir taip jis iškyla iš paprastojo žmoniškumo į aukštesnįjį, pilnesnįjį, į dieviškąjį“*. Be tikybos nei žmoguje, nei tautoje žmoniškumas negali deramai reikštis ir augti.

Vydūno aiškinimu, žmoniškumo reiškiniai yra mokslas, menas ir dora, jie kartu su kalba yra kultūros apraiškos ir pareina tiesiog iš žmogaus ir tautos esmės. Tiktai žmogaus sielai augus tegali tikrai tarpti ir tautos gyvata ir visa jos kultūra. *„Todėl tikyboj tautos gyvenime randasi aukščiausioji jos galios ir pažangos versmė. Tikyba viena tik tėra ta priemonė žmogaus asmenybei stiprinti ir auginti. **Tikyba viena tėra sielos kultūros sąlyga**“*.

„Tautos Gyvatoje“ Vydūnas aiškina įvairius tautos ir

valstybės gyvenimo klausimus, pateikdamas ir pasaulio supratimo pagrindus, ir valstybės kūrimo gaires, tačiau jos ateitį regi ne ekonomikoje ir politikoje, kaip dabar įprasta manyti, o žmoniškumo auginime. Pats žmogus kaip *„aukšto sąmoningumo laipsnio asmenybė“* yra svarbiausias pažangos veiksnys, ir *„jis turėtų savo gyvenimo uždavinį vykdyti su visu atsidėjimu ir su paties pasiryžimu... O jeigu tauta yra galimybė žmonėms gyventi ir žmonėmis būti, tad jis savo pasiryžimu iš tos galimybės turėtų padaryti sąlygą ir tikrai tinkamą priemonę, kuri kiekvienam tautos vaikui derėtų aukščiausiajam savo žmoniškumui apreikšti“*.

Šiandieniniame mūsų gyvenime vydūniškų žmoniškumo apraiškų nedaug tesimato, visokie negerumai jas temdo ir kartais atrodo, kad griaujami patys tautos ir valstybės gyvenimo pamatai. Tai vyksta ne tik Lietuvoje, visur pasaulyje labiau pastebimas „griaunančių kūrybos galių veikimas“ lokalių karų, terorizmo, neišbrendamų krizių, ekologinių problemų ir daugybe kitų pavidalų. Visa tai prasidėjo ne šiandien. Vydūnas, kaip ir A. Šveiceris (pavadinęs kultūrą be etikos beprotybe), matė žmonijos kultūros krizės priežastis nusigręžime nuo dvasinių vertybių ir žmogaus „sudaiktėjime“. Ir „Tautos Gyvatoje“ Vydūnas aiškiai įspėja apie grėšiantį pavojų: *„Nėra dar visos prigimtos galimybės išnaudotos, o jau prislėgė materinė kultūra žmogų. Jis virto jos priemone, net jos vergu. Ji augo, jam pasilikus, kas jis buvęs. Ir visi mūsų laikų bandymai žmogaus padėtį gerinti tegali tuo pasibaigti, kad visa materinė kultūra bus sunaikinta ir*